

Audit jong Ajax - jong Feyenoord d.d. 15 april 2004

Den Haag, juni 2004

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Reconstructie jong Ajax-jong Feyenoord	5
2.1	Beloftenelftallen	5
2.2	De infrastructuur	5
2.3	De voorbereiding	6
2.4	15 april: voor en tijdens de wedstrijd	9
2.5	15 april: direct na de wedstrijd	12
2.6	Het vervolg	13
3	Beschouwingen, conclusies en aanbevelingen	15
3.1	Het incident	15
3.2	De voorbereiding	15
3.3	De wedstrijddag	18
3.4	Het vervolg	21
	Bijlagen	
Bijlage 1	Bronnen	23
Bijlage 2	Plattegrond hoofdveld de Toekomst	24

1 Inleiding

Opdracht

Het auditteam voetbalvandalisme, dat is ingesteld door de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK), heeft tot taak onderzoek te doen naar ingrijpende incidenten van voetbalvandalisme in Nederland. Doel van het onderzoek is snel en praktisch inzicht te krijgen in de aanleiding en oorzaak van ingrijpende incidenten, onder meer door de geconstateerde feiten te relateren aan de in het Beleidskader Bestrijding Voetbalvandalisme en Voetbalgeweld 2003 gestelde afspraken en verantwoordelijkheden. Op grond van de bevindingen doet het auditteam aanbevelingen aan de Minister van Binnenlandse Zaken en betrokkenen. In bijlage 1 is de samenstelling van het auditteam opgenomen.

De avond van 15 april 2004 speelden Jong Ajax en Jong Feyenoord een competitiewedstrijd tegen elkaar op sportpark De Toekomst, het jeugdcomplex van Ajax nabij de Arena in Amsterdam. Na afloop van deze wedstrijd betraden tientallen supporters van Ajax het veld en werden spelers en trainers van Feyenoord bedreigd, geschopt en geslagen. Eén speler van Feyenoord is met een hersenschudding in het ziekenhuis opgenomen. Op basis van recherche-onderzoek zijn in mei twee personen aangehouden. De geweldpleging tegen spelers veroorzaakte veel onrust in de media en onder alle betrokkenen. Op verzoek van de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties heeft het auditteam de ongeregelheden onderzocht. Doel van het onderzoek is inzicht te krijgen in de relevante gebeurtenissen rondom dit incident en daaruit lessen te trekken voor de toekomst. In de eerste plaats richt de audit zich op het achterhalen van aanleiding en oorzaak van het incident. Verdere onderzoeksvragen zijn: welke informatie was beschikbaar, hoe zijn de risico's ingeschat, welke maatregelen zijn getroffen, hoe is het optreden rond het incident verlopen en hoe verloopt de opsporing?

De resultaten van het onderzoek zijn opgenomen in dit verslag.

Werkwijze

In de tweede helft van april en in mei 2004 is de relevante informatie verzameld en zijn interviews gehouden met betrokkenen. Het onderzoek richt zich, afwijkend van eerdere onderzoeken van het auditteam, vooral op de operationeel verantwoordelijken en de aanwezigen bij het incident.

In de bijlage staat aangegeven welke personen geïnterviewd zijn en welke andere informatiebronnen zijn geraadpleegd.

Opbouw rapport

Hoofdstuk 2 biedt een overzicht van de relevante feiten uit de voorbereiding en van de wedstrijddag zelf. Teneinde dit feitenrelaas onomstreden te laten zijn, hebben AFC Ajax, Politie Amsterdam-Amstelland, KNVB en Feyenoord, de gelegenheid gehad om het concept van dit hoofdstuk te corrigeren op eventuele feitelijke onjuistheden.

In hoofdstuk 3 trekken we conclusies over het optreden van betrokkenen en worden aanbevelingen gedaan om de kans op herhaling te verkleinen.

2 Reconstructie jong Ajax-jong Feyenoord

2.1 Beloftenelftallen

Voor 15 april 2004 stond in het kader van *Beloften Eredivisie Competitie* de wedstrijd Jong Ajax – Jong Feyenoord op de agenda. In deze landelijke competitie spelen dertien beloftenelftallen van Betaald Voetbalclubs tegen elkaar. Onder deze *Beloften Eredivisie* worden twee *Beloften Eerste Divisies* georganiseerd. Tevens wordt er door beloftenelftallen gespeeld om de *Amstel Cup Beloften*. In de praktijk spelen in de beloftenelftallen jeugdige spelers uit de selecties van profclubs aangevuld met eerste elftalspelers die terug moeten komen van een blessure, of om andere redenen door de trainer niet voor het eerste elftal geselecteerd worden. Ten hoogste vier veldspelers en één keeper uit een beloftenelftal mogen vóór 1 januari 1981 geboren zijn. Ook stellen clubs soms talentvolle junioren op die geen profcontract hebben maar wel langs deze weg getest worden.

2.2 De infrastructuur

De wedstrijden van Jong Ajax, uitgezonderd wedstrijden tegen eerste elftallen, worden op sportpark De Toekomst gespeeld. Dit sportcomplex, dat zes velden telt, ligt op circa 800 meter van de Arena, aan de overzijde van een weg, achter een bowlingcentrum. Op het complex spelen ook de jeugdelftallen van Ajax hun wedstrijden. Het is een open complex waar geen toegang wordt geheven en geïnteresseerden kunnen vrijelijk naar wedstrijden en trainingen kijken. De selectie van Ajax traint overigens niet op dit terrein. Aan de westzijde van het hoofdveld staat een gebouw met één verdieping waarin zich de kleedkamers bevinden, een kantine en kantoorruimten waaronder een bestuurskamer. Aan de lange zuidzijde van dit veld staat een tribune met circa 1200 zitplaatsen (zie plattegrond op pagina 24). Langs de noordzijde ligt over de hele lengte een soort stenen trap van enkele treden waarop toeschouwers kunnen staan. Achter de korte zijden staan hekken die als ballenvangers dienst doen: hoog achter het doel, aflopend tot laag bij de hoekvlaggen. Om het hele veld is een lage boarding met reclame, bij de hoeken zitten er openingen in deze boarding. Vlak bij het doel aan de westzijde, bij het gebouw ter hoogte van de deur naar de kleedkamers, zit een deur in de ballenvanger. Via deze route gaan de spelers en officials het veld op en af. Op de passage tussen het hek en de kleedkamer, ongeveer 10 meter, werd twee jaar geleden de keeper van Jong Feyenoord lastig gevallen door een Ajax-supporter. Sindsdien schermen stewards deze passage af door, telkens als de spelers hier moeten passeren, twee lage dranghekken langs de route te plaatsen, dwars op de ballenvanger dus. Tussen deze dranghekken wordt op deze manier een afgeschermd ruimte van circa twee meter breed gecreëerd. Speciaal voor de wedstrijd tegen Jong Feyenoord is deze corridor tien meter breed gemaakt om eventueel spugen naar spelers te voorkomen.

Op de hoek van het gebouw is de trap naar de kantine. Naast de kantine zijn de kantoren en aan de veldzijde zijn er meerdere balkons. Achter de tribune bevindt zich een parkeerplaats die ruimte biedt aan circa 350 auto's. Op en rond het terrein hangen geen borden met reglementen of anderszins aanwijzingen.

2.3 De voorbereiding

Vooroverleggen en risicofactoren

Doorgaans bezoeken 300 tot 1000 toeschouwers wedstrijden van Jong Ajax, voor de begeleiding zijn dan vier stewards aanwezig. De politie is gewoonlijk afwezig. In het seizoen 2002-2003 zijn drie keer supportersbegeleiders van de politie aanwezig geweest. Bij de wedstrijd tegen Jong Sparta waren twee agenten aanwezig vanwege een gerucht dat Feyenoordsupporters naar Amsterdam zouden komen (wat overigens niet gebeurde). Twee keer speelde Jong Ajax thuis tegen Jong Utrecht (eenmaal in verband met de bekercompetitie), bij deze wedstrijden waren drie agenten aanwezig. Bij deze drie wedstrijden werden acht stewards ingezet.

De voorbereiding van de wedstrijd tegen Jong Feyenoord is besproken in drie overleggen. Ten eerste is tijdens het reguliere veiligheidsoverleg tussen Ajax, gemeente Amsterdam en politie, drie weken voor de wedstrijd besloten acht in plaats van vier stewards in te zetten. Ten tweede is deze wedstrijd aan de orde geweest op dinsdag 13 april bij het reguliere, wekelijkse overleg van de voetbalcoördinator van de politie met de regionale inlichtingendienst Amsterdam-Amstelland. Uit dit overleg kwam geen informatie naar voren die wees op een serieuze geweldsdreiging vanuit de kringen van Ajaxsupporters. Ook kwam in dit overleg naar voren dat er geen signalen waren die erop wezen dat donderdag de 15e april supporters van de harde kern van Feyenoord naar Amsterdam zouden afreizen. Wel kwam in dit overleg aan de orde dat er enige spanning en frustratie onder groepen Ajaxsupporters heerste als gevolg van de wedstrijd Feyenoord-Ajax die op zondag 11 april gespeeld was. Het was deelnemers van het overleg bekend dat groepen supporters, met name uit vak 410, in verband met deze spanning, ludieke acties overwogen. Diezelfde dinsdag 13 april vond wederom het reguliere veiligheidsoverleg plaats tussen Ajax, gemeente Amsterdam en politie. Om de volgende redenen is toen besloten extra veiligheidsmaatregelen te treffen voor de wedstrijd van donderdag 15 april:

- 1 Wedstrijden tegen Feyenoord kennen altijd een zeker risico;
- 2 Het was een sleutelwedstrijd in de strijd om het kampioenschap;
- 3 Geruchten op internet over dreigingen rond de Amstel Cup Beloftenfinale;
- 4 Er was spanning naar aanleiding van een spandoek en een banner van Ajaxfans die in op 11 april in De Kuip niet werden toegelaten;
- 5 Er was spanning naar aanleiding van vuurwerk dat, met toestemming van Feyenoord, door Feyenoordfans op 11 april in De Kuip werd ontstoken.

In verband met deze laatste twee factoren leefde onder supportergroepen, met name uit vak 410, het plan een ludieke actie te voeren op 15 april.

De factoren 1 en 2 waren aanleiding om in ieder geval te zorgen voor extra stewards en politie-inzet, vergelijkbaar met de wedstrijden tegen Jong Utrecht. De factoren 4 en 5 waren specifiek voor deze week van belang. De derde factor, geruchten rond de Amstel Cup Beloftenfinale tussen Jong Ajax en Jong Feyenoord, had betrekking op animositeit tussen fanatieke supporters van beide groepen. Waakzaamheid ten aanzien van de eventuele komst van fanatieke Feyenoordsupporters bleef mede daarom geboden. De spanning rond het spandoekincident, factor 4, vereist enige uitleg.

Voor de wedstrijd Feyenoord-Ajax van zondag 11 april had het supporters-sfeerteam van Ajax, thuis gehuisvest in vak 410, een grote banner gemaakt die over de hoofden van het publiek uitgerold kon worden.

In het vooroverleg van 3 maart was afgesproken dat Ajax voor de wedstrijd digitaal een foto zou aanleveren van de banner en schriftelijke informatie over de impregnatie in verband met brandveiligheid. Ajax is nauw betrokken geweest bij het maken van de banner en heeft er samen met de politie gezien dat dit ook geïmpregneerd werd. Telefonisch is hierover regelmatig contact geweest tussen de veiligheidsfunctionarissen van Feyenoord en Ajax. De foto van de banner is pas de dag voor de wedstrijd aangeleverd, de formele informatie over de certificering van het impregniatiemiddel werd een uur voor de wedstrijd doorgegeven. Dit was voor Feyenoord te laat om nog voor te leggen aan de brandweer en de banner werd geweigerd. Een ander spandoek met de tekst *Spa – Cola – Fanta, wij Champagne* (de letters SCF staan voor **S**upporters **C**lub **F**eyenoord) is ook door Feyenoord geweigerd. Onder het sfeerteam van vak 410 heerste hierover grote ergernis en het spandoek en de banner werden dan ook op donderdag 15 april meegenomen naar De Toekomst. Deze ergernis werd vergroot door de aanwezigheid in de Kuip van spandoeken en attributen die naar de mening van Ajaxfans provocerend waren en die werden getolereerd. Er hing een spandoek op de eerste ring over de hele breedte van het stadion waarop hollende Ajaxpoppetjes staan getekend met erachter de woorden *lopen altijd weg*. Tevens is met plastic opblaasbare hamers gezwaaid, een verwijzing naar de dood van een Ajaxsupporter bij de rellen in Beverwijk.

Ook de spanning rond factor 5, het vuurwerk, had betrekking op de zondag ervoor.

Ondanks het verbod op vuurwerk, zoals opgenomen in het handboek veiligheid van de KNVB en het beleidskader bestrijding voetbalvandalisme, is bij aanvang van de wedstrijd op 11 april door supporters van Feyenoord vuurwerk afgestoken. Dit gebeurde georganiseerd, onder professionele begeleiding en met toestemming van Feyenoord, de politie en de gemeente. In een linie stonden circa 25 supporters met lichtfakkels opgesteld van hoekvlag tot hoekvlag op het gras voor het eigen vak. Onder het sfeerteam van vak 410 heerste hierover wrevel omdat vuurwerk normaal niet is toegestaan bij Betaald Voetbal wedstrijden. Door Ajax is aan de leider van dit sfeerteam vóór 15 april gemeld dat vuurwerk verboden is en dat Ajax niet meewerkt aan acties met vuurwerk. Deze mededeling volgde op de al genoemde geruchten onder supporters, geruchten die Ajax en de politie ook had opgevangen, dat vanuit vak 410 een ludieke actie met vuurwerk zou worden gevoerd. De ergernis die deze week vooral onder het sfeerteam van vak 410 leefde, dient geplaatst te worden tegen de volgende achtergrond. Sinds enkele jaren ontstaan er steeds meer supportersgroepen van verschillende clubs die een sfeer willen creëren die nog het meeste lijkt op de sfeer die tifosi, de felle Italiaanse voetbalfans, in hun stadions scheppen. Vuurwerk, vooral lichtfakkels, tromgeroffel, spreekkoren en spandoeken met creatieve teksten spelen hierbij een grote rol. Enkele voorbeelden van supportersgroepen die deze activiteiten ontplooiën zijn Tifoteam (Feyenoord), FCH Fanatics (Haarlem), Almelo Extreme (Heracles), Tifosivak 410 (Ajax), NEC Ultra (NEC), Utregranatic (Utrecht). Naast acties die op de sfeer bij wedstrijden zijn gericht, onderhouden deze groepen zeer actief websites met chatboxen en maken ze met digitale camera's voor, tijdens en na wedstrijden veel opnamen die – al dan niet bewerkt – weer op de websites zijn terug te vinden. Ajax faciliteert het sfeerteam op vak 410 voor sfeerverhogende activiteiten.

Extra vraag naar veiligheid

John van 't Schip, trainer van Jong Ajax, had op de dinsdag voor de wedstrijd aan technisch directeur van Ajax, Louis van Gaal, gevraagd of de veiligheid van de spelers rond de wedstrijd goed geregeld was. Hij vroeg dit om de volgende redenen:

- het incident met de Feyenoordkeeper twee jaar geleden speelde zich ook bij Jong Ajax – Jong Feyenoord af;
- het duel, met een bijna beslissend karakter, zou beladen kunnen zijn wanneer er ook Feyenoordsupporters zouden komen;
- de wedstrijd komt vier dagen na Feyenoord-Ajax.

De technisch directeur heeft vervolgens bij de veiligheidsafdeling van Ajax geïnformeerd en vernomen dat er extra maatregelen zouden worden getroffen. Vervolgens heeft Van 't Schip op de dag van de wedstrijd nog aan de elftal leider van het eerste gevraagd om bij de beheerder van De Toekomst te vragen of er maatregelen waren genomen. Deze vraag is positief beantwoord.

Extra veiligheidsmaatregelen

Naar aanleiding van de vijf genoemde factoren en de daarmee verband houdende grotere toestroom van toeschouwers dan normaal, besloot Ajax op 13 april om 22 stewards (in plaats van de eerder afgesproken acht) in te zetten op 15 april. Een exacte inschatting van het aantal te verwachten bezoekers is niet gemaakt. Het waren allemaal stewards uit de uitreispool, ervaren stewards die de fans bij uitwedstrijden vergezellen en die thuis bij de F-side en vak 410 staan opgesteld. Meer dan andere stewards kennen zij ook veel fanatieke supporters. Onder de 22 stewards bevonden zich vijf hoofdstewards, zij waren uitgerust met portofoons en stonden op 15 april continue in verbinding met het hoofd van de stewardorganisatie die op het balkon bij de bestuurskamer stond en zodoende overzicht had. De briefing die de stewards ontvingen in de middag van 15 april richtte zich vooral op de posities die de stewards in moesten nemen (bij de dug-outs, achter de Feyenoordkeeper, langs lage dranghekken in de passage tussen de deur in de ballenvanger en de deur van de kleedkamer).

De politie besloot tot inzet van zes mensen waaronder vijf supportersbegeleiders die vast aan wedstrijden van Ajax gekoppeld zijn. Een zevende agent, verbonden aan de recherche, had zichzelf aangemeld om ook te komen. Deze laatste agent was in burger en had een videocamera bij zich (sinds de ongeregelde heden bij Ajax – Club Brugge hebben een aantal agenten van de recherche standaard een videocamera bij zich). Daarnaast kon de commandant van dit team assistentie inroepen van een twaalftal agenten die de avond van 15 april, in verband met koopavond, aanwezig waren in het nabijgelegen winkelcentrum De Amsterdamse Poort. Er is geen ME opgeroepen of achter de hand gehouden in verband met deze wedstrijd. Wel beschikt de politie Amsterdam-Amstelland standaard over een piketpeloton ME dat binnen een uur inzetbaar is.

De directie van sportpark De Toekomst (onderdeel van de Ajax-organisatie) had geen specifieke maatregelen in de voorbereiding getroffen. Ook de horeca op het terrein had zich niet anders dan normaal voorbereid op deze wedstrijd. Wel was in het vooroverleg nog gekeken naar de beschikbare parkeerruimte. Soms wordt het nabijgelegen parkeerterrein P2 toegevoegd aan de eigen parkeerplaats maar P2 werd nu helemaal in beslag genomen door Cirque du Soleil. Overwogen is het iets verder weg gelegen P-busterrein erbij te trekken maar dit voornemen is niet geëffectueerd.

2.4 15 april: voor en tijdens de wedstrijd

Laatste voorbereidingen

De aanvang van de wedstrijd stond gepland om 18:30 uur. In de loop van de middag zijn de stewards op De Toekomst gearriveerd en vond de mondelinge briefing plaats. Hier zijn de locaties doorgenomen waar de stewards zich op bepaalde momenten moeten opstellen. De passage van de spelers tussen kleedkamer en veld, kreeg hierbij speciale attentie. Omdat op deze plek spelers en supporters elkaar kruisen, en twee jaar geleden hier de Feyenoordkeeper is geslagen, wordt deze passage als een sluis door de stewards afgezet wanneer spelers moeten passeren. Het zwaartepunt van de aandacht gaat dan ook uit naar deze passage waar altijd meerdere stewards beschikbaar moeten zijn. Ook is de stewards verzocht op te letten welke groepen het terrein opkomen. Concreet ingrijpen is niet afgesproken in de briefing, wel is gewezen op de mogelijkheid mensen zonodig aan te spreken. De politie heeft in de loop van de middag via inlichtingendiensten te horen gekregen dat er geen supporters van de harde kern uit Rotterdam naar de wedstrijd zullen komen. Gezien de andere factoren (spanningen onder sfeerteam, drukte) handhaafde de politie zijn inzet. Omdat er geen fanatieke Feyenoordsupporters kwamen beoordeelde de politie de situatie niet als risicovol. Evenals de stewards richtte ook de politie zich vooral op de passage tussen veld en kleedkamers bij begin en einde van beide speelhelften. De agent in burger met de camera richtte zich vooral op de supporters van vak 410 en heeft hun activiteiten vooraf en tijdens de wedstrijd gefilmd.

Parkeren

Ruim voor aanvang van de wedstrijd stroomden groepen supporters het terrein van De Toekomst op en al snel bleek er buiten een parkeerchaos te ontstaan. Auto's sloegen de doodlopende straat naar het parkeerterrein van De Toekomst in en konden niet meer terug. Het parkeerterrein stond voor de wedstrijd al vol en mensen zetten hun auto's kriskras in de berm langs de weg. De commandant van politie ter plekke beoordeelde de situatie als gevaarlijk omdat de nood- en hulpdiensten geen vrije doorgang meer hadden. Hij liet omroepen dat bestuurders die op de weg hebben geparkeerd hun auto moesten weghalen. Toen deze oproep onvoldoende effect sorteerde, schakelde hij de assistentie in van de twaalf agenten uit het nabij gelegen winkelcentrum. Tijdens de eerste helft zijn deze extra agenten doende geweest de toegangsweg weer vrij te maken. Auto's zijn bekeurd en uit de weg gesleept. Toen het uitdelen van bekeuringen te veel tijd in beslag nam is vooral gesleept om de route weer vrij te krijgen. Op het kruispunt bij de afslag naar De Toekomst is de politie vervolgens het verkeer gaan regelen. Deze twaalf agenten zijn niet op het sportpark zelf geweest. Pas toen 's avonds laat de spelersbus van Feyenoord vertrok hebben zij de begeleiding verzorgd.

TV Rijnmond

Ook geruime tijd voor de wedstrijd zou beginnen, arriveerde de televisieploeg van TV Rijnmond, de regionale zender uit Rotterdam. Deze had zich niet aangemeld bij Ajax en zocht zelf een plek op de bovenste rij van de zittribune, ter hoogte van de middenlijn. Een half uur voor de wedstrijd begon, arriveerde ook de televisieploeg van AT5, de lokale zender uit Amsterdam. De AT5-ploeg wilde op de plek staan waar TV Rijnmond stond omdat zij daar elke wedstrijd hun camera opstellen. De ruimte tussen de stoeltjes is krap en biedt geen ruimte voor twee televisieploegen. Ajaxsupporters ter

plekke, de tribune was al vol intussen, vroegen aan de ploeg van TV Rijnmond waar ze van waren waarop de Rotterdamse journalisten verklaarden hier in verband met Feyenoord te zijn. Daarop uitten de Ajaxfans zich dreigend en riepen tegen TV Rijnmond dat ze weg moesten. Op advies van de stewards verliet de TV-ploeg uit Rotterdam de tribune en posteerde zich op het balkon van de bestuurskamer, aan de korte westzijde. AT5 nam de plaats waar TV-Rijnmond stond in. Op het balkon werd de ploeg van TV-Rijnmond vervolgens mondeling bedreigd door Ajaxfans vanaf de grond. Bovendien gingen Ajaxfans foto's maken van de twee Rotterdamse journalisten, wat deze medewerkers van TV-Rijnmond als bedreigend ervoeren. De beheerder van het sportpark beoordeelde de situatie als gevaarlijk en adviseerde hen te stoppen met filmen. Daarop zijn de medewerkers van TV Rijnmond naar binnen gegaan, hebben hun spullen ingepakt en zijn (door de verkeersdrukte pas tijdens de tweede helft) onder politiebegeleiding vertrokken.

Vuurwerk

Het publiek, naar schatting waren er 2500 mensen, kon ongehinderd het terrein oplopen. De entree is breed, er was geen kaartcontrole, wel toezicht door politie en stewards. Onder de toeschouwers waren er die met bierflessen het terrein opliepen en ook werd vuurwerk het terrein opgedragen. Dit is niet gesignaleerd door de Ajax-organisatie. Hiertegen is niet opgetreden. Stewards en supportersbegeleiders zagen dat andere groepen dan normaal bij Jong Ajax deze wedstrijd bezochten. Vooral supporters van vak 410 en F-siders werden waargenomen. Vóór aanvang van de wedstrijd stelden fans van vak 410 zich in een lange keten op achter de korte oostzijde, van hoekvlag tot hoekvlag, en staken ongeveer dertig brandende lichtfakkels in de lucht. Ook werd er knalvuurwerk afgestoken en op het – dan nog lege – veld gegooid. Na deze actie hebben stewards de rommel van het veld gehaald en om 18.30 begon de wedstrijd.

Tijdens de wedstrijd

De Feyenoordkeeper stond in de eerste helft in het oostelijke doel waarachter de fanatieke aanhang van vak 410 stond. Deze groep, maar ook delen onder het publiek op de zittribune en elders rond het veld, riepen veelvuldig spreekkoren (groepsgewijs roepen of zingen van kwetsende teksten) gericht tegen vooral Feyenoordspeler Robin van Persie. *Van Persie homofiel*, en *Van Persie kankerlijer* waren meermalen gehoorde teksten. Het publiek heeft de gehele wedstrijd het veld niet betreden, wel werden er attributen naar Feyenoordspelers gegooid zoals munten en bierdoppen. Ook werd er gespuugd naar Feyenoordspelers en met bier gegooid. Vooral bij het nemen van hoekschoppen werd naar Van Persie gegooid. De keeper van Feyenoord werd bekogeld en bespuugd wanneer hij naast het doel bij de boarding de bal moest pakken voor een doeltrap. Een steward nam de eerste helft deze taak van hem over. Wanneer de keeper het gebied buiten de doelpalen betrad, volgde deze steward de bewegingen van de keeper om te voorkomen dat er objecten naar hem gegooid zouden worden. Andere stewards stonden achter de dug-out van Feyenoord om opdringerige fans op enige afstand te houden. De regelmatig kwetsende spreekkoren, het gooien en het spugen hielden de hele wedstrijd op een constant niveau aan. De Ajax-organisatie is van mening dat dit incidenteel was en niet gedurende de hele wedstrijd. Escalatie heeft zich niet voorgedaan, tussen toeschouwers hebben zich geen incidenten voorgedaan, de politie heeft niet opgetreden gedurende de wedstrijd. Ook de stewards hebben geen actie ondernomen, behalve dat supporters die bij de keeper en de dug out van Feyenoord

bierdoppen gooïden, spuugden en kwetsende teksten riepen, daarop zijn aangesproken. De spelers en officials van Feyenoord en Ajax hebben zich niet beklaagd bij de scheidsrechter. De scheidsrechter heeft het spugen en gooien van voorwerpen naar spelers niet gezien, de spelers hebben hier bij hem ook geen melding van gemaakt. Wel heeft de scheidsrechter meerdere malen bij Van Persie geïnformeerd of deze hinder ondervond van het publiek, maar daarvan was volgens Van Persie geen sprake. De scheidsrechter zag geen reden om de wedstrijd te onderbreken. Tussen spelers hebben zich geen conflicten voorgedaan en ook zijn er geen ernstige discutabele arbitrale beslissingen geweest die zouden kunnen leiden tot agressie. Ajax stond lange tijd voor met 2-1 en scoorde vlak voor tijd 3-1. Halverwege de wedstrijd is de barman van de kantine tijdelijk gestopt met uitgifte van alcohol omdat enkele mensen in de kantine amok maakten. Toen de politie erbij kwam waren deze amokmakers verdwenen en heeft de barman op advies van de politie de bar weer geopend. In de kantine hebben zich geen ongeordheden voorgedaan.

Verschillende beoordelingen

Verschillende aanwezigen geven verschillende beoordelingen van de omstandigheden waaronder de wedstrijd gespeeld werd. Spelers van Feyenoord verklaarden bij hun aangifte op 16 april bij de politie Rotterdam-Rijnmond de sfeer bedreigend te hebben gevonden. Robin van Persie: *“Voor en tijdens de wedstrijd vond ik dat er een dreigende situatie heerste. Hevige spreekkoren, de meest erge verwensingen kreeg ik naar mijn hoofd geslingerd (...) Ik werd ook constant bespuugd”*. Mario Been, de trainer van Jong Feyenoord: *“Ik heb alle bekende ziektes naar mijn hoofd gegooid gekregen (...) Ik vond het vanaf het begin een bedreigende situatie”*. Jorge Acuna: *“Gedurende de gehele wedstrijd vond ik het sfeertje grimmig rondom het veld. Ik hoorde zelfs toen ik nabij de tribune een uitbal nam, dat enkele supporters tegen mij riepen 'wacht maar, na de wedstrijd krijgen we je wel' of woorden van gelijke strekking. Ik heb mij daaraan niet gestoord omdat ik dit in Chili vaker heb gehoord”*.

Enkele aanhangers van Feyenoord die zich niet als zodanig kenbaar hebben gemaakt, noemden de sfeer grimmig en beledigend. Ook Ajax-aanhangers die niet gewend zijn risicowedstrijden te bezoeken, noemden de sfeer grimmig maar voelden geen dreiging.

De aanwezigen die vanuit hun functie (vertegenwoordigers Ajax, politie, stewards) aanwezig waren en die ook vaak risicowedstrijden bezoeken, beoordeelden de situatie voor en tijdens de wedstrijd anders. Een vertegenwoordiger van Ajax: *“De sfeer was bij het opkomen van het veld prachtig. Het idee van een klein stadion met veel mensen. Het was knus en niet bedreigend. Spreekkoren zijn er altijd wel, ditmaal veel richting Van Persie.”* Een andere vertegenwoordiger van Ajax: *“Het was geen bedreigende sfeer. Eigenlijk vrij normaal waarbij wel eens wat wordt gegooid of geroepen maar niets wees erop dat het mis zou gaan. Dat roepen ga je helaas 'normaal' vinden.”*

Een Ajaxsupporter die een seizoenkaart heeft en vaker thuiswedstrijden van jong Ajax bezoekt: *“Het was veel drukker dan bij andere wedstrijden, sfeervoller, er werd meer gezongen.”*

Veiligheidsfunctionarissen van Ajax vergeleken de stemming rond het veld en het gedrag van groepen Ajaxsupporters met het gedrag van Ajaxfans in het vak bij een risicovolle uitwedstrijd, bijvoorbeeld Utrecht-Ajax. In de zin van "de beleving" het zingen en het reageren op de wedstrijd.

2.5 15 april: direct na de wedstrijd

Ongeveer tien minuten voor het einde van de wedstrijd, de stand was net 3-1, liep een twintigtal vak 410-supporters vanachter het oostelijke doel langs route L naar punt F (zie kaart op pagina 14). De stewards werden daarop grotendeels teruggeroepen naar passage E om extra bescherming te kunnen bieden aan spelers die straks de kleedkamers in moeten. Alleen bij de dug-out blijven enkele stewards achter. Ook de politie verzamelde zich in passage E omdat zij vermoedde dat de groep 410 die kant op zou gaan. Toen de scheidsrechter voor het einde van de wedstrijd floot, liepen deze supporters echter bij punt F rustig het veld op, applaudisserend en foto's makend, zo blijkt uit videobeelden en foto's. Hun gezichten waren, op een enkeling na, niet bedekt. Twee mensen uit deze groep droegen brandende toortsen. Zij liepen richting middencirkel waar spelers en trainers elkaar de handen schudden. Precies 30 seconden na het laatste fluitsignaal, de eerste supporters hebben de Ajax-spelers bereikt en schudden handen, legt een persoon op de zittribune een pet over de lens van de camera van AT5. *“Rot eens op, ik ben aan het werk”*, zegt de cameraman en een andere stem – een AT5 collega of een omstander - zegt: *“Film maar niet meer”*. Vanaf dat moment stopte AT5 met draaien. Ook een fotograaf die ten noorden van passage E aan de achterlijn stond, werd door supporters opgedragen te stoppen met fotograferen, wat hij ook heeft gedaan. Enkele Feyenoorders, de keeper onder andere, zijn door deur I en passage E dan al de kleedkamer in. Anderen lopen rustig richting kleedkamer. Vanaf de zuidzijde is intussen een aantal andere personen (in ieder geval zeven, maar het is mogelijk dat het er meer waren) bij punt G het veld opgelopen. Fotomateriaal wijst uit dat zeven personen, op ééntje na, hun gezichten afgedekt hebben met capuchons, niet applaudisseren en geen foto's maken. Ze hebben geen brandende toortsen in hun hand. In de buurt van punt H benadert deze laatste groep de spelers en begeleiders die zich daar ophouden vanaf de oostkant, in de rug dus. Hier mengen beide groepen supporters zich met de spelers en worden Feyenoorders geslagen, onder andere met een fles, zo geven videobeelden aan. De daders zijn niet herkenbaar in beeld gekomen. Direct rennen politieagenten en stewards vanuit vak E te hulp en ook Ajax-spelers schermen Feyenoordspelers af van supporters. Het is nu ongeveer anderhalve minuut na het laatste fluitsignaal. Mario Been verklaarde de volgende dag: *“Ik zag twee personen gekleed in donkere kleding met capuchons en ongeveer 1,80 groot, naar me toekomen. Eén van de jongens had een padvindersmes in z'n hand en riep: 'Been ik zal je steken'. Ik ben gaan rennen richting kleedkamer. Onderweg ben ik door vele 'supporters van Ajax' geslagen en geschopt”. Videobeelden geven aan dat - tussen de spelers en supporters in - iemand een brandende toorts heel laag houdt, op gezichtshoogte. Robin van Persie verklaarde op 16 april: *“Ik kreeg van een persoon een klap op mijn rechterkaak. Nagenoeg tegelijkertijd werd ik aangevallen door een persoon die een brandende fakkel in zijn hand had. Ik zag dat deze man mij met deze fakkel wilde steken. Ik zag dat Acuna mij wilde helpen. Ik kreeg verschillende klappen en schoppen. (...) Ik kreeg wederom een harde klap in mijn nek. Ik viel hierdoor op de grond en voelde een hevige pijn in mijn nek. (...) De man die mij in mijn nek sloeg was (...) gekleed met een capuchon over zijn hoofd.”**

Terwijl agenten, stewards en Ajaxspelers de Feyenoordspelers beschermen, proberen drie andere agenten de supporters die meelopen richting kleedkamers tegen te houden. Om de situatie in passage E te ontlasten (supporters willen via de dranghekken deze passage in), houdt een agent kort de deur I in de ballenvanger dicht.

In die passage bevinden zich intussen toch supporters. Al snel gaat de deur weer open. Deze deur is overigens niet op slot geweest, evenmin als de deur naar de kleedkamer. In de passage is door getuigen geen slaan of schoppen waargenomen, wel heerste er paniek. De Feyenoordspelers De Nooijer, Acuna en Lazovic verklaren dat zij ook hier zijn geschopt en geslagen. De op video en foto's herleidbare mishandelingen vinden plaats rond positie H. Het slaan, schoppen en dreigen op het veld duurde 30 seconden. Daarna was het rustig. Acuna lag buiten bewustzijn in de gang naar de kleedkamer. Een uur later is hij voor onderzoek naar het ziekenhuis gebracht waar een hersenschudding en kneuzingen aan het bovenlijf zijn geconstateerd. De overige Feyenoordspelers bleven enige tijd in de kleedkamer. Later werden ze in de bestuurskamer opgevangen. Een supporter van Feyenoord verklaarde ook te zijn geslagen, hij heeft zich daarna schuil gehouden achter de spelersbus op de parkeerplaats. Na de ongeregelheden is de kantine ontruimd en werd iedereen die nog aanwezig was op De Toekomst, verzocht te vertrekken.

Rond half tien is de spelersbus van Feyenoord vertrokken onder begeleiding van de politieagenten die eerder het verkeer regelden. Er zijn geen aanhoudingen verricht.

In de loop van die avond heeft de politie uit het betreffende district vooraankondigingen voor eventuele assistentie uit doen gaan naar andere districten. Deze vooraankondiging hield in dat er snel assistentie zou komen in het geval vanuit Rotterdam een tegenactie zou volgen.

2.6 Het vervolg

Politie en justitie

Op vrijdag 16 april startte de recherche het politieonderzoek. Zondag, tijdens Ajax-RBC, gaf het Openbaar Ministerie toestemming om via Opsporing Verzocht getuigen op te roepen. Maandag is in Opsporing Verzocht een dergelijke oproep gedaan, ook om beeldmateriaal in te leveren. De politie heeft 48 personen gehoord. Op basis van onderzoek zijn inmiddels twee mensen aangehouden en zij zullen justitieel worden vervolgd. Het Openbaar Ministerie heeft inmiddels een van hen voor een stadionverbod aangemeld bij de KNVB en de KNVB heeft deze persoon een landelijk stadionverbod van vier jaar opgelegd. De recherche verwacht dat het aantal daders uiteindelijk tussen de vier en zeven zal liggen maar er is nu te weinig bewijslast en er zijn te weinig getuigenverklaringen om meer mensen aan te kunnen houden.

Ajax

Zondag 19 april, bij Ajax-RBC, heeft Ronald Koeman, hoofdtrainer van Ajax, namens Ajax in de Arena publiekelijk excuses aangeboden aan Feyenoord. Op directieniveau hebben Feyenoord en Ajax in de twee weken na het incident nieuwe werkafspraken gemaakt waarmee beleid ten aanzien van vuurwerk en spandoeken wordt afgestemd. Tevens is afgesproken dat zij de wedstrijden tussen Jong Ajax en Jong Feyenoord voortaan afwickelen in de Arena en de Kuip. Ajax heeft intern afgesproken door middel van een bord kenbaar te maken dat ook wedstrijden op De Toekomst vallen onder de standaardvoorwaarden van de KNVB.

Ten aanzien van stadionverboden voert Ajax in mei gesprekken met vier supporters die op De Toekomst het veld hebben betreden en waarvan de identiteit bekend is. De intentie is dat deze supporters een stadionverbod zullen krijgen. Ajax verklaart verder geen namen te hebben van andere sup-

porters die het veld hebben betreden. Met politie, justitie, gemeente Amsterdam en eventueel de gemeente Ouderamstel (sportpark De Toekomst ligt op het grondgebied van die gemeente) tracht Ajax een formele weg te vinden om de namen overhandigd te krijgen van personen die op het veld hebben gestaan en die reeds gehoord zijn door de politie.

KNVB

De aanklager betaald voetbal van de KNVB heeft Ajax in eerste instantie als schikking een boete van € 15.000 voorgesteld alsmede drie punten in mindering. Ajax ging hiermee niet akkoord waarop de tuchtcommissie op 13 mei heeft besloten Ajax te beboeten met € 30.000 en tevens heeft uitgesproken dat Jong Ajax de eerste drie thuiswedstrijden zonder publiek moet spelen.

3 Beschouwingen, conclusies en aanbevelingen

3.1 Het incident

Het geweld na afloop van de wedstrijd Jong Ajax - Jong Feyenoord tegen spelers en de trainer van Jong Feyenoord lijkt geen groots opgezette actie, maar wel gepland en uitgevoerd door een kleine kern Ajax-supporters. Het was een onverwachte, korte, heftige gewelddadige aanval. Deze groep, van een kleine tien mensen, veelal het gelaat bedekt met capuchons, kon toeslaan door de onoverzichtelijke situatie die ontstond toen een grote groep supporters, onder andere van het vak 410, ongehinderd het veld op kon lopen. Meerdere Jong Feyenoordspelers en de trainer werden bedreigd en raakten gewond, een Jong Feyenoordspeler moest in het ziekenhuis worden behandeld.

3.2 De voorbereiding

De formele toetsing

De wedstrijden in de Beloften Competitie vallen onder de reglementen van het Betaalde Voetbal van de KNVB. Materieel accepteert de KNVB dat deze competitie grotendeels als amateurwedstrijden worden afgewikkeld, formeel is het Handboek Veiligheid van kracht.

Wanneer de voorbereiding van de wedstrijd Jong Ajax tegen Jong Feyenoord, wordt getoetst aan deze voorwaarden en voorschriften die de KNVB oplegt, vertoont de voorbereiding vele gebreken. De *voorwaarden veiligheidsbeleid* (zoals opgenomen in het Handboek Veiligheid van de KNVB, dat een verdieping is van het Beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld) stelt eisen waar de accommodatie aan moet voldoen. Het is aan de club zelf om te kiezen in welke accommodatie de wedstrijden gespeeld worden. De meeste belofteteams spelen in de stadions van de clubs. De hoofdlijnen: het speelveld moet zijn afgescheiden van de tribunes, er mogen alleen zitplaatsen zijn, het stadion moet zijn verdeeld in sectoren met een apart vak voor bezoekers, er moet een commandokamer zijn, reglementen moeten zijn opgehangen. De Toekomst voldoet aan geen van deze eisen. Overigens laat de KNVB controle van dit terrein achterwege, terwijl de genoemde *voorwaarden* wel een jaarlijkse controle door een auditor van de KNVB opleggen.

De *voorschriften wedstrijdorganisatie* (ook opgenomen in het Handboek Veiligheid) stelt eisen aan orde en veiligheid: kaartverkoop en -controle moeten geregeld, vooroverleggen gehouden, er is een verbod op het betreden van het speelveld, flessen zijn verboden, vuurwerk is verboden, spreekkoren moeten bestreden. Bij de wedstrijd zijn deze voorschriften niet in acht genomen door Ajax, uitgezonderd de vooroverleggen.

Wedstrijden van Jong Ajax volgens de eisen van het Handboek Veiligheid organiseren, is niet mogelijk op sportpark De Toekomst.

Conclusie 1

<p><i>Sportpark De Toekomst voldoet niet aan de eisen die zijn gesteld in het Handboek Veiligheid voor wedstrijden in het kader van Betaald Voetbal. Ajax wist dit en de KNVB heeft de eisen niet getoetst.</i></p>

Aanbeveling 1

Jong Ajax speelt voortaan zijn wedstrijden in De Arena, een locatie die wel voldoet aan de eisen van het Handboek Veiligheid.

Aanbeveling 2

De KNVB geeft aan welke reglementen expliciet van toepassing zijn voor de Beloften Competitie en voert hierover controle uit.

De materiële toetsing

Los van de formele toetsing is het goed stil te staan bij de feitelijke voorbereiding, de gemaakte inschattingen en de maatregelen die daar weer uit volgden.

In de aanloop naar de wedstrijd waren er duidelijk signalen die wezen op een verhoogd spanningsveld. Politie en Ajax waren op de hoogte van gevoelens van frustratie onder delen van het publiek, supporters die normaal naar het eerste van Ajax gaan. Onder bezoekers van vak 410, met name het sfeerteam, broeide het voor de wedstrijd en bestonden er plannen om met vuurwerk een 'ludieke' actie te houden bij Jong Ajax.

Feyenoordsupporters hadden de zondag ervoor in De Kuip een linie met lichtfakkels mogen opstellen langs het veld, iets dergelijks wilden zij nu ook doen. Vanuit de leiding van Ajax is dat vooraf expliciet verboden. Daarnaast was deze groep supporters geprikkeld door het verbod (in verband met het te laat aanleveren van informatie over brandveiligheid) op een Ajax-banner en -spandoek in de Kuip. Zeker omdat een spandoek en provocerende attributen van Feyenoordsupporters wel werden toegelaten.

Conclusie 2

Het toestaan van vuurwerk bij de ene wedstrijd en verbieden bij de andere, wekt extra spanning op bij supporters.

Aanbeveling 3

Alle clubs trekken één lijn in hun beleid ten aanzien van vuurwerk en spandoeken en komen deze afspraken ook na. Het Handboek Veiligheid (artikelen 25 en 27 van de voorschriften wedstrijdorganisatie) geeft hieromtrent duidelijk richtlijnen.

Ajax en de politie trokken in de voorbereiding, de dinsdag direct na de wedstrijd Feyenoord-Ajax, de conclusie dat er reden was om extra maatregelen te treffen. De genoemde spanning, opgeteld bij de standaardrivaliteit met Feyenoord en het feit dat deze wedstrijd van belang was voor het kampioenschap, werden terecht als zorgwekkend ingeschat. Ook zouden er veel meer supporters dan gebruikelijk verwacht. De voornaamste zorg betrof echter de komst van Feyenoordsupporters. De dreiging die in de lucht hing was de confrontatie tussen Ajax- en Feyenoordsupporters. Toen op de speeldag duidelijk werd dat er geen Feyenoordsupporters zouden komen, althans geen groep harde kernsupporters, was de dreiging in de ogen van Ajax en politie geweken. Ajax en de politie hebben zich onvoldoende afgevraagd of ook bij afwezigheid van Feyenoordsupporters de spanning onder de Ajax-aanhang tot ongeregelde heden zou kunnen leiden,

Twee conclusies kunnen nu getrokken worden:

- Ten eerste zou het gezien de bekende informatie vooraf, raadzaam zijn geweest de wedstrijd niet op De Toekomst te spelen maar te verplaatsen naar de Arena. Naast het feit dat de dreigende confrontatie met Rotter-

damse supporters in dat geval beteugeld zou kunnen worden, zouden de spanningen onder de Ajaxsupporters dan ook niet tot een vrije toegang tot veld en spelers hebben kunnen leiden. Van enige afstand kijkend naar de wijze van organisatie van Feyenoord-Ajax op zondag en Jong Ajax - Jong Feyenoord op donderdag, zitten de verschillen hem vooral in het gebrek aan veiligheidsmaatregelen in Amsterdam. De spelers zijn ten dele dezelfde, de supportersaanhang ook, de animositeit en spanning vooraf is beide keren heftig, alleen worden op zondag de supporters onderling én van de spelers gescheiden terwijl op donderdag iedereen op een open terrein wordt toegelaten.

- Ten tweede is door Ajax en de politie onderschat dat voetbalgeweld ook mogelijk is zonder confrontatie tussen verschillende supportersgroepen. Teveel is de risico-inschatting gekoppeld aan de komst van Feyenoord-supporters. Het risico dat spanning onder Ajaxsupporters zich zou ontladen tegenover andere vertegenwoordigers van Feyenoord – in casu de spelers – is niet reëel ingeschat. Het zou te makkelijk en ook onjuist zijn, om achteraf te zeggen dat het gewelddadige incident voorspelbaar was. Daar wezen de signalen vooraf niet concreet op. Wel was bekend dat er risicosupporters aanwezig zouden zijn, en dat in verband daarmee een spanningsvolle wedstrijd tegen Feyenoord afwickelen op een open terrein, risico's met zich meebrengt. De genomen extra maatregelen (zeven agenten, bredere corridor, 22 stewards) zijn weliswaar een veelvoud van de normale inzet, maar zijn desondanks onvoldoende om adequaat te kunnen optreden wanneer (groepen) supporters zich daadwerkelijk zouden gaan misdragen op een open terrein.

Conclusie 3

Gezien de spanning onder supporters, het belang van de wedstrijd en de animositeit tussen beide clubs, had op dinsdag beter besloten kunnen worden de wedstrijd te verplaatsen naar De Arena om risico's te minimaliseren.

Op dit punt staan we kort stil bij de mate waarin politie en Ajax in staat hadden moeten zijn te voorzien wat zich zou afspelen rond de wedstrijd. Hiervoor is een adequate informatiepositie nodig. Uit de vooroverleggen blijkt dat zowel Ajax als de politie (inclusief de RID) informatie hadden over de spanningen en de plannen voor "ludieke" acties, maar geen aanwijzingen hadden over plannen voor geweldpleging tegen Feyenoordspelers. De gang van zaken rond het geweldincident heeft er alle schijn van dat er enige voorbereiding aan ten grondslag lag, maar dit is niet vastgesteld. Naar onze inschatting heeft deze voorbereiding zich onder een zeer kleine groep afgespeeld, vermoedelijk pas tijdens de wedstrijd. Het beletten van het maken van opnamen door AT5 en een fotojournalist op het moment dat supporters het veld betreden, kan 'in overleg' met de daders hebben plaatsgevonden maar kan evengoed een 'collegiale reflex' zijn om te voorkomen dat supporters op basis van dergelijke beelden later een stadionverbod krijgen in verband met het lopen op het veld. De verschrikte reacties bij andere supporters op het veld, wijst erop dat niet alle supporters op het veld betrokken waren bij het incident. Vermoedelijk betrof het een kleine groep (de recherche denkt aan vier tot zeven personen) die 'profiterend' van de aanwezigheid van andere supporters op het veld, overging tot een korte, felle, agressieve geweldactie. Achteraf kan niet worden vastgesteld dat, gezien informatievergaring door politie en Ajax vooraf, het concrete geweldincident voorspelbaar zou zijn geweest.

Conclusie 4

Politie en Ajax hebben zich voldoende ingespannen om vooraf informatie over eventuele plannen onder Ajaxsupporters te vergaren. Aanwijzingen over het voorbereiden van het geweldincident, waren er niet.

3.3 De wedstrijd

Voor en tijdens de wedstrijd op 15 april, waren er meerdere signalen die aanleiding hadden kunnen zijn voor Ajax en voor de politie om te komen tot een herwaardering van de risico's en vervolgens aanvullende maatregelen te treffen:

- 1 Medewerkers van TV-Rijnmond werden door supporters bedreigd;
- 2 Supporters namen drank mee het terrein op, waaronder bier in flessen;
- 3 Supporters namen grote hoeveelheden vuurwerk mee het terrein op;
- 4 Supporters staken vuurwerk af, zeker 30 fakkels en ook knalvuurwerk;
- 5 In de kantine sloot de barman tijdelijk de tap vanwege enkele ruziemaakers;
- 6 De keeper van Feyenoord kon niet zelf de bal achter de achterlijn vandaan halen;
- 7 Supporters beledigden spelers van Feyenoord met kwetsende spreekkoren;
- 8 Supporters spuugden naar Feyenoordspelers, vooral naar Van Persie;
- 9 Supporters gooiden voorwerpen als munten en bierdoppen naar spelers van Feyenoord.

Bij 1) Het feit dat twee Rotterdamse journalisten het werken vooraf werd belet, heeft niet geleid tot actie van politie of stewards richting supporters. Wel waren zij de TV-ploeg behulpzaam bij het veranderen van plek en later bij het vertrek, maar zij beoordeelden het gedrag van de Ajaxsupporters niet als verontrustend.

Bij 2) Artikel 6.2 van de Standaardvoorwaarden KNVB verbiedt het meeneemen van alcohol, artikel 7.1 het bezitten van flessen. Hiertegen werd niet opgetreden.

Bij 3 en 4) Artikel 7.2 verbiedt het voorhanden hebben en/of ontsteken van vuurwerk. Hiertegen is nauwelijks opgetreden.

Bij 5) Op zich was dit een geïsoleerd incident maar het illustreert wel de grimmige sfeer.

Bij 6) De keeper zelf maakte er geen punt van. Steward en keeper achtten het normaal en losten het 'speels' op.

Bij 7) Naast onschuldige, soms komische spreekkoren, klonken regelmatig beledigende teksten. Artikel 7.5 van de Standaardvoorwaarden KNVB verbiedt dit. Hiertegen is niet opgetreden. Ook is niet gepoogd "aanstichters van ongewenste spreekkoren op te sporen", zoals beleidsuitgangspunt d) uit de *Richtlijn bestrijding verbaal geweld* voorschrijft.

Bij 8 en 9) Verboden volgens artikel 7.3 uit de Standaardvoorwaarden. Ook hiertegen is niet opgetreden. Het roepen, spugen en gooien was geen incident maar deed zich regelmatig gedurende de gehele wedstrijd voor. De scheidsrechter heeft zich wel gekweten van zijn taak om te toetsen of spelers nog naar behoren konden functioneren. Tijdens de wedstrijd heeft hij Van Persie gevraagd of deze last had van het publiek en in de rust heeft hij beide elftallen dezelfde vraag gesteld. Beide keren verklaarden spelers geen hinder te hebben.

Deze gebeurtenissen en gedragingen illustreren de stemming die door veel getuigen als grimmig, beledigend maar niet direct als bedreigend werd ervaren. Ajax (aanwezig waren naast de stewards en het hoofd van de stewards ook de beheerder van De Toekomst en de directeur van Ajax) én politie (onder leiding van de commandant van de supportersbegeleiders) zagen geen aanleiding om extra maatregelen te treffen, ondanks dit grimmige karakter en de grote hoeveelheid publiek waaronder ook supporters van F-side en vak 410.

Conclusie 5

Op basis van de wanordelijkheden en overtredingen voor en tijdens de wedstrijd, hadden Ajax en de politie moeten overwegen om aanvullende maatregelen te treffen.

De volgende vragen doen zich nu voor: waarom zijn er geen maatregelen getroffen? En: welke maatregelen hadden getroffen kunnen worden? Opvallend is dat alle professionele gesprekspartners die tevens gewend zijn (uit)wedstrijden van Ajax te bezoeken, de sfeer als 'normaal' beschrijven. Ook de scheidsrechter verklaarde het een gewone wedstrijd te vinden met een normale sfeer. Spugen, schelden, gooien is door hen óf niet waargenomen, óf wordt als vast onderdeel van het publieksgedrag gezien. Sommige functionarissen voegen hier aan toe dat zij het 'helaas normaal' zijn gaan vinden, anderen vonden de stemming daarentegen prima. Alle andere getuigen die het auditteam gesproken heeft, beoordeelden de sfeer als beledigend, stuitend en grimmig. Daadwerkelijk bedreigend vonden ook zij de sfeer niet, alleen verbaasden zij zich over zoveel verbaal geweld en onbeschoft gedrag. De videobeelden (met geluidsopnamen) die het auditteam heeft bestudeerd bevestigen dit laatste beeld.

Dat er niet is opgetreden tegen vuurwerk, drankgebruik, flessen langs het veld, het bedreigen van journalisten, gooien met munten, doppen en bier en beledigende spreekwoorden, kent drie redenen:

- 1 Er waren geen Feyenoordsupporters gekomen "dus" was er geen reden meer om op te treden;
- 2 Politie en Ajax accepteerden wangedrag omdat zij het bij de losse stemming rond een open veld vonden passen;
- 3 Optreden tegen vuurwerk en spreekwoorden, zou wellicht voor een escalatie en confrontatie hebben gezorgd; politie en Ajax verwachtten geen problemen en lieten het daarom op zijn beloop. De gangbare tolerantiegrenzen uit het beleidskader voetbalvandalisme verdwenen daarmee uit het zicht. Zij concentreerden zich vooral op de passage waar de spelers na de wedstrijd door moesten op weg naar de kleedkamer.

Conclusie 6

Politie en Ajax hebben om eigen redenen en op eigen gezag nagelaten in te grijpen tegen overtreders van wetten en regels.

Aanbeveling 4

Politie en club grijpen in principe altijd in bij overtredingen van de wet, respectievelijk afspraken zoals vastgelegd in Beleidskader en Handboek Veiligheid.

En zo ontstond een atmosfeer waarin optreden tegen normoverschrijdend gedrag ver te zoeken was. Een sfeer die insiders kennen uit het uitvak bij een risicowedstrijd. Er heerste volgens hen geen directe dreiging. In deze setting bereidden de supporters van vak 410 zich voor om na het laatste fluitsignaal het veld te betreden. Om de spelers te feliciteren maar vooral omdat het nu kón. Niemand heeft ze die dag een strobreed in de weg gelegd dus ontsteken ze de fakkels en lopen richting Ajaxspelers. Daarmee dekking gevend aan gewelddadige supporters die 'hun kans schoon zien' en kort en hevig Feyenoorders slaan.

Conclusie 7

De uitbarsting van geweld kon mede plaats vinden omdat er niet of nauwelijks werd opgetreden tegen normoverschrijdend gedrag.

De meest voor de hand liggende maatregel die getroffen had kunnen worden, betreft het stellen en handhaven van normen, zoals reeds verwoord in aanbeveling 4. De politie treedt met name op bij het passeren van wettelijke grenzen, maar daaraan vooraf worden grenzen van fatsoen en betamelijkheid overtreden. Het is en blijft altijd ieders persoonlijke verantwoordelijkheid, inclusief de spelers, om deze grenzen te stellen door antwoord te geven op de vraag: wat accepteert je wel of niet? Primair ligt echter de verantwoordelijkheid bij de organiserende club, Ajax dus, om grenzen voor acceptabel gedrag te formuleren en te handhaven. Het auditteam beseft dat dit advies makkelijker gegeven is dan uitgevoerd. Immers, waar gaan emotionele aansporingen over in onacceptabel gedrag? Het feit dat het formuleren van grenzen lastig is, mag echter geen reden zijn om vaststellen en handhaven van gedragsnormen achterwege te laten. Bovendien zijn de afspraken duidelijk: "BVO's en supportersverenigingen zijn verantwoordelijk voor het duidelijk stellen van tolerantiegrenzen." (Richtlijn bestrijding verbaal geweld, Handboek Veiligheid KNVB, pagina 34). En: "BVO (...) dient voor de wedstrijd duidelijkheid te geven bij welke spreekwoorden ingegrepen wordt" (Beleidskader bestrijding voetbalvandalisme en voetbalgeweld, pagina 53).

Aanbeveling 5

BVO's en supportersverenigingen nemen het initiatief om duidelijke gedragsnormen te formuleren die de BVO's vervolgens ook zullen handhaven.

De vervolgvraag luidt: welke maatregelen hadden getroffen kunnen worden nu handhaving van normen niet of nauwelijks plaats vond? De inzet van extra politie, zichtbaar aan de rand van het veld als signaal naar supporters die wellicht het veld wilden betreden, zou een preventief effect hebben gehad. Er waren twaalf agenten buiten het sportpark actief met het verkeer en die zouden, nadat het sportpark in de tweede helft weer bereikbaar was, op het terrein een dergelijk preventieve rol kunnen vervullen. Extra politiemensen hadden via de chef operationele zaken (die telefonisch bereikbaar was) opgeroepen kunnen worden. Niet zozeer de ME want er was geen sprake van geweld of directe geweldsdreiging tijdens de wedstrijd. Wel in totaal 20-

25 extra agenten met de platte pet die de rand van het veld in de gaten zouden kunnen houden. Met die maatregel had aan het eind van de wedstrijd voorkomen kunnen worden dat supporters het veld opliepen. En had voorkomen kunnen worden dat de spelers en trainer van Feyenoord geslagen, geschopt en bedreigd zouden worden.

Conclusie 8

De politie had, in overleg met Ajax, tijdens de wedstrijd versterking moeten aanvragen om de risico's van escalatie en confrontatie te kunnen beperken. Sfeer en gebeurtenissen tijdens de wedstrijd gaven daar aanleiding toe.

3.4 Het vervolg

Omdat er weinig beeldmateriaal is, kost het de politie veel moeite daders te identificeren. Ajax zelf kan ook slechts in een beperkt aantal gevallen personen op het veld identificeren. Zij hebben dit gedaan door foto's uit hun eigen supportersbestand te koppelen aan foto's van personen die op het veld aanwezig waren. De politie heeft echter wel 48 mensen gehoord waaronder een aantal supporters die op het veld hebben gestaan. De huidige Wet Politie registers biedt te weinig ruimte om gegevens van personen die niet verdacht worden van strafbare feiten aan Ajax door te geven. Voor de effectiviteit van de dadergerichte aanpak door de ketenpartners is het echter wel gewenst dat de namen van deze personen via Ajax aan de KNVB worden gemeld zodat ze stadionverboden kunnen worden opgelegd.

Conclusie 9

Overhandiging van namen van gehoorde personen die op het veld hebben gestaan maar strafrechtelijk niet vervolgd worden, door de politie aan Ajax, is juridisch lastig.

Aanbeveling 6

Uitwisseling van persoonsgegevens tussen de ketenpartners op zo'n wijze dat elke partner op kan treden tegen overtreders, is gewenst.

Het feit dat Ajax en Feyenoord enkele weken na het incident onderling afstemmingsafspraken hebben gemaakt rond spandoeken en vuurwerk en tevens over het spelen van de toekomstige onderlinge wedstrijden in de stadions, is toe te juichen.

Bijlagen

Bijlage 1 Bronnen

Geïnterviewd

Ajax

- Arie van Eijden, directeur
- Michiel Menting, manager veiligheid
- Mick Werkendam, wedstrijdorganisatie
- Drie hoofdstewards
- Gerard Holsheimer, directeur/beheerder De Toekomst
- John van 't Schip, trainer jong Ajax
- Politie
- Rob Mooij, supportersbegeleiding
- Hans Melchior, chef operationele zaken
- Hans Guyt, recherche
- Jan van Leent, chef ondersteuning Zuidoost

Overige

- Een beroepsfotograaf

Telefonisch gesproken

- Ine van Brenk, gemeente Amsterdam
- Gertruud Poels, gemeente Ouderamstel
- Bernard Gerritsma, veiligheidsmanager Feyenoord
- TV Rijnmond
- Mario Been, trainer jong Feyenoord
- Acuna, speler Feyenoord (via tolk tevens zaakwaarnemer)
- Jan Willem van Dop, manager Feyenoord
- Feyenoordsupporter die altijd naar Jong Feyenoord gaat
- Feyenoordsupporter die soms naar Jong Feyenoord gaat
- Ajaxsupporter met seizoenkaart
- Incidentele toeschouster van Ajax

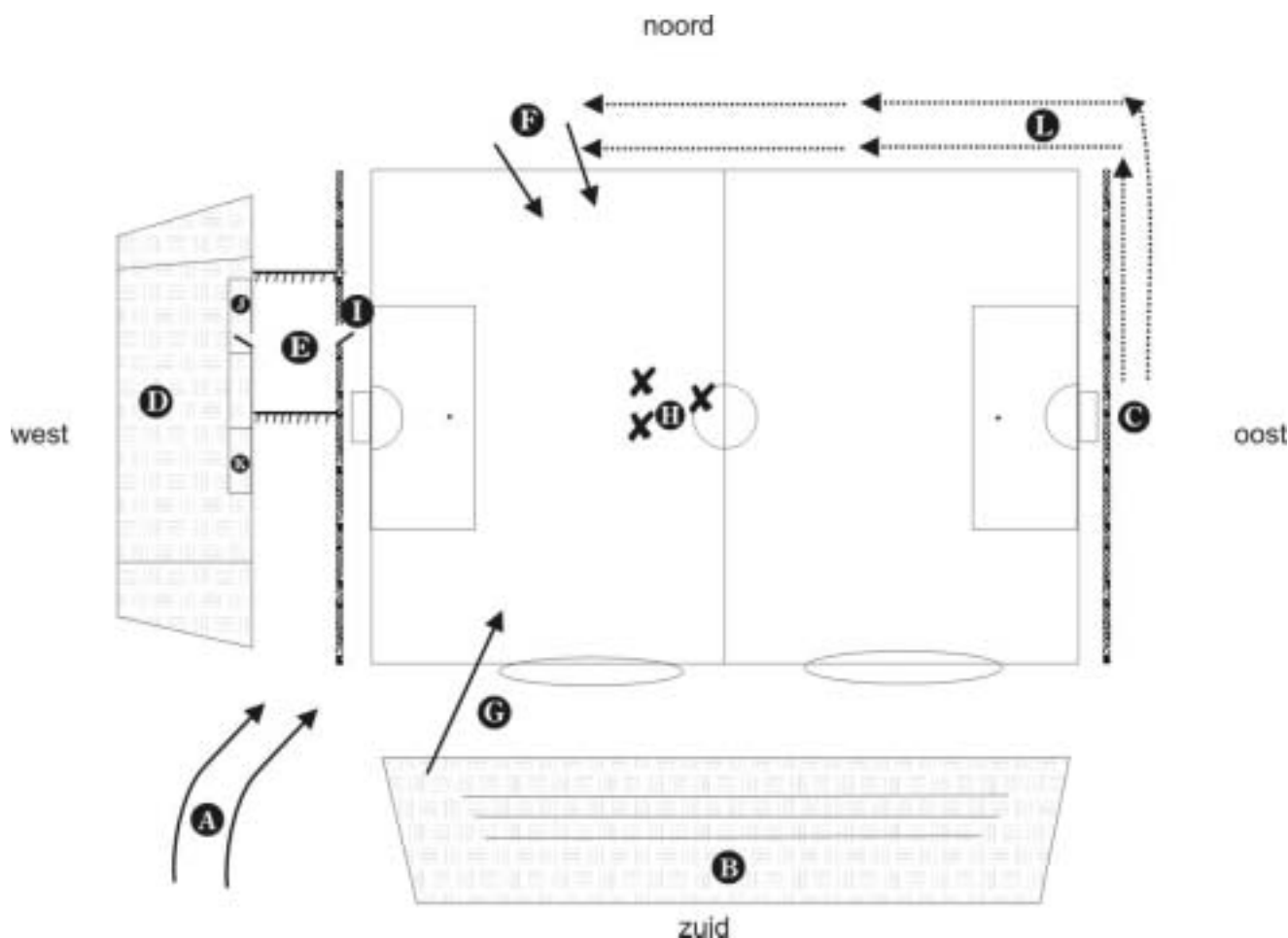
Overige bronnen

- Relevante internetsites Ajax en Feyenoord
- Persartikelen
- Videobeelden recherche politie Amsterdam Amstelland
- Videobeelden uitzending AT5 15 april
- Foto's van Rotterdamse fotografen
- Foto's van internet
- Processen verbaal Feyenoordspelers en -trainer
- Verklaring van Feyenoord voor bureau aanklager KNVB

Medewerking is geweigerd door

- AT5
- Journalist Het Parool

Bijlage 2 Plattegrond hoofdveld de Toekomst

Legenda

- A Entree terrein.
- B Zittribune, capaciteit circa 1200 mensen. Bij punt B stond eerste TV Rijnmond, later AT5.
- C Plaats waar fanatieke supporters uit o.a. Vak 410 stonden. In de eerste helft verdedigde Feyenoord dit doel.
- D Kantinegebouw met kleedkamers en balkons.
- E Passage tussen ballenvanger en kleedkamers.
- F Positie waar vandaan groep "410" het veld betrad.
- G Positie waar vandaan groep "capuchons" het veld betrad.
- H Positie waar spelers stonden en waar geslagen werd.
- I Deur in ballenvanger
- J Deur naar kleedkamers
- K Balkon bestuurskamer waar TV Rijnmond kort heeft gestaan.
- L Route die groep 410 vlak voor het einde van de wedstrijd aflegde.